

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА

Україна

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА,
НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ,
ДЕРЖАВНІСТЬ

2018
31

Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / гол. ред. Ігор Соляр; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2018. Вип. 31. 308 с.

Збірник об'єднує студії з історії, мовознавства та літературознавства.

В історичному блоці представлені наукові дослідження різних аспектів актуальних проблем історії, зокрема Західноукраїнської Народної Республіки, воєнної історії, а також про відомих людей та їх значення у формуванні української державності.

Мовознавчі студії розкривають проблеми історії української філології (явища староукраїнської мови XVI–XVIII ст., дослідження пам'яток) і діалектології (діалектної лексикографії).

Наукові публікації з літературознавства зосереджені довкола аналізу праць міжвоєнного періоду (Софія Яблонська-Уден, Михайло Рудницький) і відображають проблеми воєнного часу в сучасних текстах.

Ukraine: Cultural Heritage, National Consciousness, Statehood / Ed. Ihor Soliar; NAS of Ukraine, I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies. Lviv, 2018. Vol. 31. 308 p.

The collection of scientific papers is an interdisciplinary edition of the Institute, which integrates studies in history, linguistics, and literary criticism.

The historical block is represented by studies of current problems of history, such as the history of the West Ukrainian People's Republic, military history, as well as investigations about famous persons and their importance in the formation of Ukrainian history.

Linguistic studies reveal issues in the history of Ukrainian language (phenomena in the Old Ukrainian language of the 16th-18th centuries, studies of monuments), and dialectology (dialectal lexicography).

Literary criticism studies focus on the analysis of works of the interwar period (Sofia Yablonska-Uden, Mykhailo Rudnytskyi), and reflect the problems of wartime in contemporary texts.

Рекомендувала до друку вчена рада

Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
(протокол № 4 від 11.12.2018 р.)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Соляр Ігор Ярославович, д.і.н., с.н.с. (Україна)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Акіллі Алессандро (Achilli Alessandro), PhD (Australia)

Борчук Степан Миколайович, д.і.н., проф. (Україна)

Газдаг Вільмош (Gazdag Vilmos), PhD (Україна)

Даниленко Андрій (Danylenko Andriy), PhD, prof. (США)

Золтан Андраш (Zoltán András), dr hab., prof. (Угорщина)

Литвин Микола Романович, д.і.н., проф. (Україна)

Мозер Міхаель (Moser Michael), dr hab., prof. (Австрія)

Муравський Олег Іванович, к.і.н., с.н.с. (Україна)

Надрага Марта Степанівна, к.і.н., с.д. (Україна)

Пастух Тарас Васильович, д.філол.н., доц. (Україна)

Рембішевська Дорота Кристіна (Rembiszewska Dorota Krystyna), dr hab., prof. (Польща)

Романюк Михайло Васильович, к.і.н. (Україна)

Ситник Олександр Степанович, д.і.н., проф. (Україна)

Ястремська Тетяна Олександрівна, к.філол.н., с.н.с. (Україна)

Ігор ДАЦКІВ

*доктор історичних наук
професор кафедри міжнародного права
міжнародних відносин та дипломатії*

Тернопільського національного економічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8359-3937>

e-mail: idatskiv@ukr.net

ДІЯЛЬНІСТЬ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СЛУЖБИ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ В 1918–1923 РОКАХ

Представлено діяльність зовнішньополітичної служби Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) в 1918–1923 рр. Висвітлено дипломатичні відносини з країнами Європи та Північної Америки.

З'ясовано, що внутрішня слабкість і нежиттєздатність ЗУНР не дали Заходу потрібного часу для усвідомлення можливої ролі та місця України в Європі. Вказано, що за умов внутрішньої слабкості українського національно-визвольного руху багато залежало від зовнішнього визнання і підтримки України; міжнародне визнання незалежності ЗУНР обумовлювалося внутрішнім зміцненням та утвердженням української державності.

Ключові слова: ЗУНР, Східна Галичина, Найвища Рада, конференція, переговори.

Зростання міжнародної активності сучасної України, входження її до низки світових і регіональних структур обумовили необхідність розбудови дипломатичної служби й напрацювання головних напрямів зовнішньої політики. Україна у сфері міжнародної діяльності має певний власний історичний досвід, набутий упродовж періоду боротьби українського народу за незалежність та власну державність 1917–1923 рр. У зв'язку з цим зростає значимість досвіду дипломатичної діяльності українських національних урядів доби Української Центральної Ради, Української держави гетьмана П. Скоропадського, Української Народної Республіки (УНР) періоду Директорії, Західноукраїнської Народної Республіки, коли були зроблені перші кроки на шляху розбудови зовнішньої політики України новітнього часу. Всі ці форми державного врядування в Україні дали безцінний досвід реального державотворення. Уроки тієї доби актуальні й нині, вони потребують неупередженого та уважного вивчення сучасників для розуміння витоків дипломатичної служби України, її традицій. Зовнішньополітичний досвід української дипломатії має неабияке практичне значення в наші дні і в контексті

проголошення зовнішньополітичного курсу та геополітичних орієнтацій сучасним керівництвом України.

Відтак, мета статті – вивчити історичні умови розгортання дипломатичної діяльності Західноукраїнської Народної Республіки 1918–1923 рр., з'ясувати особливості стосунків із УНР, денікінцями, більшовиками та державами Антанти; визначити місце і роль зовнішньополітичної діяльності у вирішенні питання міжнародного визнання ЗУНР.

Утворення Західноукраїнської Народної Республіки стало наслідком національно-демократичної революції в Австро-Угорській імперії. Воно засвідчило неохитне прагнення українців до державної незалежності та соборності своїх земель.

Міжнародні відносини активно досліджували громадсько-політичні та військові діячі ЗУНР в еміграції. Опубліковано історико-мемуарні праці К. Левицького¹, В. Панейка², А. Крезуб³, М. Лозинського⁴, О. Назарука⁵ й ін. Частина з них лише в 1990-х роках перевидана в Україні.

Якісно новий етап дослідження розпочався у 90-х роках минулого століття. Власне тоді українська історіографія, звільнившись від ідеологічних догм, почала висвітлювати дипломатичні стосунки з наукових позицій і демонструвати суперечливість національно-політичного протиборства в регіоні у контексті загальноєвропейського історичного процесу на початку ХХ ст., зокрема М. Кугутяк⁶, М. Литвин і К. Науменко⁷, С. Макарчук⁸, І. Патер⁹. Проблеми археографії та зовнішньополітичної діяльності ЗУНР розробляли О. Карпенко, М. Панчук, Л. Гентош, В. Великочий¹⁰. Роль США в організації експансії на західноукраїнські землі дослідив О. Павлюк¹¹.

Від листопада 1918 р. розпочався період діяльності уряду ЗУНР та його зовнішньополітичного відомства. Повернувшись з України до Відня, Є. Петрушевич утворив закордонний уряд у складі уповноважених із різних сфер діяльності, а також військової та президентської канцелярій. Членами уряду стали відомі й авторитетні політичні та державні діячі: К. Левицький, В. Сінгалевич, О. Назарук, Р. Перфецький та ін. Уповноваженим із закордонних справ – відомий політик і

¹ Левицький К. Дипломатична діяльність З. У. Н. Р. (1918–1923). *Літопис Червоної Калини* (Львів). 1938. Ч. XI. С. 3–4; Левицький К. Історія визвольних змагань галицьких українців з часу світової війни 1914–1918. Львів, 1930. Ч. 3. С. 497–776.

² Панейко В. З'єднані держави Східної Європи і Україна супроти Польщі й Росії. Відень, 1922. 82 с.

³ Крезуб А. Нарис історії українсько-польської війни 1918–1919. Нью-Йорк, 1966. 179 с.

⁴ Лозинський М. Галичина в роках 1918–1920. Нью-Йорк, 1970. 228 с.; Лозинський М. Галичина на Міровій конференції в Парижі. Кам'янець-Подільський, 1919. 31 с.

⁵ Назарук О. Галицька делегація в Ризі 1920 р.: Спомини учасника. Львів, 1930. 186 с.; Назарук О. Рік на великій Україні. Спомини з української революції. Відень, 1920. 342 с.

⁶ Кугутяк М. Галичина: сторінки історії. Нарис суспільно-політичного руху (XIX ст. – 1939). Івано-Франківськ, 1993. 200 с.

⁷ Литвин М., Науменко К. Історія ЗУНР. Львів, 1995. 362 с.

⁸ Макарчук С. А. Українська Республіка галичан. Нариси про ЗУНР. Львів, 1997. 192 с.

⁹ Патер І. Союз визволення України. Проблеми державності і соборності. Львів, 2000. 342 с.

¹⁰ Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923: Історія / кер. авт. кол. О. Карпенко. Івано-Франківськ: Сіверсія, 2001. 628 с.

¹¹ Павлюк О. Боротьба України за незалежність і політика США (1917–1923). Київ: Academia, 1996. 188 с.

дипломат, член дипломатичних делегацій ЗУНР на переговорах з антантівськими місіями в період польсько-української війни та у складі делегації УНР у Варшаві, з якої вийшов у знак протесту проти угод С. Петлюри з Ю. Пілсудським, С. Вітвицький. Від лютого 1921 р. зовнішньополітичне відомство очолив К. Левицький. Аналізуючи перші кроки Є. Петрушевича в еміграції, діаспорний історик С. Ярославин писав: «Уряд не лише піклувався численною галицькою еміграцією, Він притягнув усі галицькі наукові сили до праці над виробленням основ державного ладу в Галичині, кодифікації прав тощо. Він розвинув широку діяльність на міжнародному полі... Завдяки цій діяльності не вдалося Полякам приспати справи Галичини та була вона ще кілька років актуальною на міжнародній арені»¹².

Є. Петрушевич 9–17 грудня 1919 р. провів у Відні широку нараду членів Української Національної Ради (УНРади) та керівництва дипломатичних представництв за кордоном. Із Паризької мирної конференції приїхав В. Панейко, який доповів про її хід і розгляд галицької проблеми. Гострі дебати розгорнулися навколо представленого В. Панейком «Статуту для Східної Галичини» та декларації А. Лівичького у Варшаві про укладення договору з Польщею ціною уступки Східної Галичини полякам¹³.

Головний напрям зовнішньої політики уряду Є. Петрушевича в екзилі та його дипломатичного корпусу – почати боротьбу проти дискримінаційних постанов Найвищої Ради щодо окупації Східної Галичини та прийнятого нею 20 листопада 1919 р. розробленого поляками проекту «Статуту для Східної Галичини» автономії терміном на 25 років¹⁴.

Є. Петрушевич та його уряд все ще сподівалися на справедливе вирішення східногалицької проблеми, тобто на відновлення незалежної Української держави через проведення під егідою Найвищої Ради плебісциту, який би дав змогу галичанам висловитися за свою державність, або відповідну ухвалу Ліги Націй. Тому Є. Петрушевич у січні 1920 р. виїхав до Парижа і Лондона, щоб налагодити контакти із впливовими діячами цих провідних країн Антанти.

Під час перебування Є. Петрушевича в Парижі було переглянуто важливі аспекти зовнішньої політики. Зокрема, за його ініціативою ліквідовано Український національний комітет, а В. Панейка відкликано зі складу української делегації на Паризькій мирній конференції. Отже, покінчено з орієнтацією на федералістський союз із білою Росією. Варшавський договір С. Петлюри остаточно поклав кінець союзу з УНР й, відтак, рішучо взято зовнішньополітичний курс на незалежну Галицьку державу. У зверненнях до населення Східної Галичини наголошувалося, що лише уряд ЗУНР в екзилі – законна влада на її території. Саме в цьому напрямі розгорнулася активна пропаганда за кордоном і дипломатичні акції. Є. Петрушевич чітко визначив свою зовнішню політику і дипломатам, які працювали в різних країнах, наголосив, що відтепер курс один – «Самостійність Західної України».

Питання Східної Галичини стали предметом особливо детального розгляду на мирних конференціях, пов'язаних із радянсько-польською війною 1920 р., у момент найбільшого успіху Червоної армії, коли війська М. Тухачевського її Західного

¹² Ярославин С. Визвольна боротьба на західно-українських землях у 1918–1923 р.р. Філадельфія, 1956. С. 74.

¹³ Лозинський М. Галичина в роках 1918–1920. Нью-Йорк, 1970. С. 155–160.

¹⁴ *Український прапор*. 1919. 16 грудня; *Боротьба*. 1920. 12 березня, 3 квітня.

фронту розгромили в районі Мінська основні сили поляків і стрімко просувалися на Варшаву. 5–16 липня у бельгійському місті Спа відбулася конференція за участю членів Найвищої Ради Паризької мирної конференції та Польщі й Німеччини, на якій обговорювали, крім інших, і проблему Східної Галичини.

10 липня 1920 р. підписано договір, згідно з яким Антанта брала на себе посередництво між Варшавою та Москвою для припинення бойових дій. Водночас вирішено провести міжнародну конференцію в Лондоні, де буде розглянуто східногалицьке питання. Статті договору наголошували: «Вислати повновласників на конференцію, яка в можливо найближчим часі має відбутися в Лондоні і в якій братимуть участь делегати Польщі, совітської Росії, Фінляндії, Литви і Латвії під протекторатом Мирової Конференції, яка буде намагатися до справедливого миру між Польщею та її європейськими сусідами. Представники Східної Галичини будуть також допущені в Лондоні до представлення їх справи на конференції. Прийняти рішення Найвищої Ради в справах литовського союзу, будучності Східної Галичини, тушинського питання та договору, який має бути заключний між Данцигом і Польщею». Окрім того, зазначалося, що Польща зобов'язується виконати рішення Лондонської конференції щодо галицького питання¹⁵.

Рішення конференції у Спа уряд ЗУНР у Відні сприйняв як визначне досягнення галицької дипломатії. Та особливе задоволення й обнадійливі перспективи на відновлення незалежності Галицької держави принесла вимога міністра закордонних справ Великобританії лорда Керзона більшовицькій Росії у ноті від 11 липня 1920 р. зупинити наступ Червоної армії і приступити до переговорів про мир. У ноті була визначена т. зв. «лінія Керзона» про кордон між Польщею та більшовицькою Росією, причому Східна Галичина не входила до складу Польщі.

Пропозицію Керзона детально обговорювали в Москві. Нарком закордонних справ Г. Чичерін вважав необхідним прийняти ініціативу Антанти й розпочати мирні переговори з Польщею. Те, що Східна Галичина не була віднесена до складу Польщі, радянське керівництво, зокрема Л. Троцький і Л. Каменєв, сприйняло як їх право на цю територію та пропонувало зайняти її військам Червоної армії. У розмові зі Сталіним, що в той час був членом військради Південно-Західного фронту, війська якого стояли під Львовом, Ленін повідомив про ноту Керзона й наголосив, що запропонована демаркаційна лінія «перетинає Галичину між Перемишлем і Рава-Руською до Карпатських гір. Все на схід залишається за нами» [підкреслення – І. Д.]¹⁶.

Плани й наміри Москви щодо Галичини підтверджував у спогадах Никифор Гірняк. Насамперед він характеризував перший склад уряду Затонського – Галревкому, до якого входили галичани – колишні старшини Легіону Українських січових стрільців (УСС) Михайло Баран та Іван Сіяк, старшини Української Галицької армії (УГА) Омелян Паліїв і Федір Конар, Михайло Козоріз, Іван Немоловський та ін. Варто відзначити, що всіх їх на чолі з В. Затонським у роки сталінських репресій (1933–1939) репресували і стратили органи Генеральної прокуратури України – Народного комісаріату внутрішніх справ (ГПУ–НКВС). Автор констатував, що Галревком видав низку, здебільша декларативних у більшовицькому дусі, декретів, які не були реалізовані на практиці, та кілька загалом позитивних, зокрема про

¹⁵ Лозинський М. Галичина в роках 1918–1920. Нью-Йорк, 1970. С. 213.

¹⁶ Ленин В. И. ПСС. Москва, 1970. Т. 51. С. 237–238.

самоврядування і щодо розвитку української освіти. Він також зазначав, що серед уряду не було єдності в питанні майбутнього Галичини. В. Затонський доповідав В. Леніну, що галицьке населення прагне приєднатися до Наддніпрянської України. «Поляки й жиди хотіли бачити її у складі радянської Польщі, – писав Н. Гірняк, – галицькі українці-комуністи мріяли про створення з Галичини радянської Швейцарії, тобто автономної республіки без національного обличчя. На думку цих комуністів, Галичина як країна, що лежить між сходом і заходом, мала б стати осідком комуністичного інтернаціоналізму»¹⁷.

Зрештою, радянська влада в Галичині проіснувала всього 50 днів: під ударами поляків Червона армія від середини серпня відступала й 15 вересня Галревком покинув Тернопіль, а 25 вересня у Вінниці самоліквідувався. На мій погляд, єдине, що він зробив корисного для галичан, – це перекинув із Росії, в основному з Казані, кілька тисяч колишніх вояків Легіону УСС–УГА до Тернополя, де галицькі батальйони склали гарнізон міста і так змогли повернутися на Батьківщину. 13 вересня В. Затонський доповідав Й. Сталінові, що він у Тернополі сформував 1-шу Галицьку стрілецьку бригаду¹⁸.

Міжнародна ситуація, яка склалася у другій половині 1920 р., зміцнювала сподівання уряду ЗУНР і населення Галичини щодо позитивного вирішення їхніх нагальних проблем та спонукала дипломатію до енергійнішої праці в цьому напрямі. Опираючись на рішення Найвищої Ради Паризької мирної конференції 1919 р., які передбачали лише тимчасову окупацію Польщею західноукраїнських земель, та ухвал міжнародних конференцій у Спа і Сен-Жермені улітку 1920 р., й нарешті на ноту Керзона, що лишала Східну Галичину поза межами Польщі, дипломатичні представництва у Відні, Лондоні, Парижі, Берні, Празі, Берліні розгорнули активну діяльність. Для реалізації цих завдань Є. Петрушевич і його зовнішньополітичне відомство намагалося використати у вересні 1920 р. Ризьку мирну конференцію.

У Ризі 21 вересня 1920 р. розпочалися переговори, в яких брали участь делегації радянської Росії, Польщі та підрадянської України. Оскільки на конференції передбачали вирішувати проблему кордонів між Польщею і радянськими республіками, відтак питання Східної Галичини, Є. Петрушевич скерував до Риги представницьку дипломатичну делегацію, яка 11 вересня виїхала з Відня¹⁹.

Делегація ЗУНР участі в засіданнях не брала, бо в інструкції уряду її завданням було стежити за ходом обговорення проблем, які стосувалися Галичини, і при потребі здійснювати протестні акції. Свою діяльність вона зосередила на встановленні контактів, насамперед із представництвом підрадянської України. Пізніше О. Назарук у спогадах відзначав, що стосунки встановилися досить щирі й відверті. Делегація ЗУНР запропонувала внести на розгляд конференції ноту, в якій відзначалося, що претензії Польщі на Галичину безпідставні, внаслідок припинення дії її Варшавської угоди з С. Петлюрою і представники ЗУНР, виступаючи проти анексії Польщею її території, наполягають на всенародному референдумі щодо самовизначення. Наслідком щоденних зустрічей та переговорів українських

¹⁷ Гірняк Н. Українська Галицька армія в союзі з червоними. Українська Галицька армія (матеріали до історії). Вінніпег, 1958. Т. 1. С. 515–517.

¹⁸ Дерев'яно С. «Галицьке дійство скінчилося...». *Наука і суспільство*. 1989. № 11. С. 14–15.

¹⁹ Литвин М., Науменко К. Історія ЗУНР. Львів, 1995. С. 322–323.

делегації стала заява представника Москви А. Йоффе від 28 вересня про необхідність проведення плебісциту у Східній Галичині з питання державності ЗУНР²⁰.

Ця заява була відповіддю на ноту К. Левицького до президії Ризької конференції від 27 вересня: «Дев'ятимісячною однодумною обороною виявив наш народ рішучу волю: жити самостійним, державним життям... Всякі утвердження, немовби населення Східної Галичини хотіло злуки з Польщею, – нездібні здійснюють... населення жадає самостійності Східногалицької Держави»²¹.

Незважаючи на окремі невдачі, уряд і дипломатична служба ЗУНР продовжували здійснювати акції на міжнародній арені – привертати увагу світової спільноти до східногалицької проблеми. Одна з найгучніших – звернення до Ліги Націй 28 листопада 1920 р. у Женеві. У період роботи її сесії туди виїхала потужна галицька делегація на чолі з президентом Є. Петрушевичем. До її складу увійшли: К. Левицький, С. Витвицький, Е. Брайтер та ін. Після переговорів із представниками провідних країн вона подала на розгляд Ліги Націй обширну ноту, у преамбулі якої наголошувалося: «В ім'я ідей справедливості і всесвітнього миру, які лягли в основу міжнародного договору про установаження Високого Союзу Націй; в ім'я здійснення змагань до державної самостійності здібних правити собою, колись поневолених народів; в ім'я рятуння життя українського народу Східної Галичини, який вимирає під насильною польською окупацією, – Українська Національна Рада, обрана на основі загального права голосування переважаючою більшістю населення Східної Галичини, як одинока репрезентація сього краю, звертається до Високого Союзу Націй з представленням своїх домагань»²².

Діяльність делегації ЗУНР у Женеві в сукупності з іншими заходами зовнішньополітичного відомства була досить успішною. Наступна сесія Ліги Націй у Парижі 23 лютого 1921 р. розглянула справу Східної Галичини²³. Її постанова недвозначно стверджувала, що Польща не мала ніяких прав на Східну Галичину і була лише тимчасовим окупантом, а суверен краю – держави Антанти й тільки вони можуть вирішити долю ЗУНР. Безперечно, це була велика перемога галицької дипломатії в боротьбі за державність.

Ще одна дипломатична акція уряду Західноукраїнської Народної Республіки і його зовнішньополітичного відомства – спроба привернути увагу до цієї проблеми міжнародної конференції в Генуї у квітні 1922 р. за участю делегацій країн Антанти, радянської Росії та інших із питань врегулювання післявоєнних відносин. Українці подали на ім'я керівництва конференції дві ноты і вісім справ із документами й матеріалами про становище Галичини та польський терор. Окрім того, на адресу її президії надійшло близько 200 листів і телеграм від українців краю та діаспори з вимогами покінчити з окупацією Східної Галичини й відновити її незалежність²⁴.

Перспективи щодо позитивного вирішення проблеми Східної Галичини – відновлення її незалежності – зменшувалися. Позиція Лондона, який мав плани на

²⁰ Назарук О. Галицька делегація в Ризи 1920 р.: Спомини учасника. Львів, 1930. С. 91–92.

²¹ Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДАІЛ України). Ф. 581. Колекція документів про діяльність урядів і армій УНР і ЗУНР. Оп. 1. Спр. 99б. Арк. 2–3.

²² Лозинський М. Галичина в роках 1918–1920. С. 215–216.

²³ Лозинський М. Положення Східної Галичини зі становищем міжнародного права. *Календар т-ва «Просвіта» на 1923 р.* Львів, 1922. С. 192–193.

²⁴ ЦДАІЛ України. Ф. 359. Оп. 1. Спр. 7. Арк. 10–14.

прикарпатський нафтовий басейн у зв'язку з отриманням від Франції нафтового району Морула, щодо державності ЗУНР змінилася на гірше. 21 лютого 1923 р. Франція, Англія та Італія дали згоду на проведення форуму. Дізнавшись про ці заходи, 5 березня Є. Петрушевич від імені уряду надіслав у Париж ноту з проектом вирішення проблеми шляхом відновлення незалежності ЗУНР. Проте 14 березня Рада послів прийняла рішення, за яким узаконила анексію Східної Галичини Польщею²⁵.

Отже, дипломатична діяльність уряду та зовнішньополітичного відомства ЗУНР в еміграції була активною і масштабною, мала чіткі орієнтири й послідовно трималася єдиного завдання – відновлення української державності. Її виконавці від президента Є. Петрушевича до членів закордонних представництв і місій показали себе патріотами Батьківщини й докладали всіх зусиль у боротьбі за її інтереси на міжнародних конференціях та інших форумах. Їх невдача була наслідком об'єктивних чинників, які створювалися на геополітичному просторі під впливом могутніх держав, насамперед Антанти, не зацікавлених в існуванні незалежної Західноукраїнської Народної Республіки.

REFERENCES

1. Borotba. (1920, Berezen 12, Kviten 3) [in Ukrainian].
2. Derevianko, S. (1989). «Halytske diistvo skinchylosia...». *Nauka i suspilstvo*, 11 [in Ukrainian].
3. Hirniak, N. (1958). *Ukrainska Halytska armiiia v soiuzi z chervonymy. Ukrainska Halytska armiiia (materiiialy do istorii)*. Vol. 1 [in Ukrainian].
4. Karpenko, O. (Ed). (2001). *Zakhidno-Ukrainska Narodna Respublika. 1918–1923: Istoriia*. Ivano-Frankivsk: Siversiia [in Ukrainian].
5. Krezub, A. (1966). *Narys istorii ukrainsko-polskoi viiny 1918–1919*. New York [in Ukrainian].
6. Kuhutiak, M. (1993). *Halychyna: storinky istorii. Narys suspilno-politychnoho rukhu (XIX – 1939)*. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
7. Lenin, V. Y. (1970). *PSS*. (Vol. 51). Moscow [in Russian].
8. Levytskyi, K. (1938). *Dyplomatychna diialnist Z. U. N. R. (1918–1923). Litopys Chervonoi Kalyny*. (Pt. XI) [in Ukrainian].
9. Levytskyi, K. (1930). *Istoriia vyzvolnykh zmahan halytskykh ukraintsiv z chasu svitovoi viiny 1914–1918*. (Pt. 3). Lviv [in Ukrainian].
10. Lozynskyi, M. (1919). *Halychyna na Myrovii konferentsii v Paryzhi*. Kamianets-Podilskyi [in Ukrainian].
11. Lozynskyi, M. (1922). *Polozhennia Skhidnoi Halychyny zi stanovyshchem mizhnarodnoho prava. Kalendar t-va «Prosvita» na 1923 r*. Lviv [in Ukrainian].
12. Lozynskyi, M. (1970). *Halychyna v rokakh 1918–1920*. New York [in Ukrainian].
13. Lytvyn, M., & Naumenko, K. (1995). *Istoriia ZUNR*. Lviv [in Ukrainian].
14. Makarchuk, S. A. (1997). *Ukrainska Respublika halychan. Narysy pro ZUNR*. Lviv [in Ukrainian].

²⁵ Витвицький С. Галичина в міжнародній політиці в 1914–1923 роках. *Український історик*. Нью-Йорк; Торонто; Київ; Львів; Мюнхен, 1995. № 1–4. С. 115.

15. Nazaruk, O. (1920). *Rik na velykii Ukraini. Spomyny z ukraïnskoi revoliutsii*. Vienna [in Ukrainian].
16. Nazaruk, O. (1930). *Halytska delehatsiia v Ryzii 1920 r.: Spomyny uchasnyka*. Lviv [in Ukrainian].
17. Paneiko, V. (1922). *Ziednani derzhavy Skhidnoi Yevropy i Ukraina suproty Polshchi y Rosii*. Vienna [in Ukrainian].
18. Pater, I. (2000). *Soiuz vyzvolennia Ukrainy. Problemy derzhavnosti i sobornosti*. Lviv [in Ukrainian].
19. Pavliuk, O. (1996). *Borotba Ukrainy za nezalezhnist i polityka USA (1917– 1923)*. Kyiv: Academia [in Ukrainian].
20. Ukrainyskyi prapor. (1919, Hruden 16) [in Ukrainian].
21. Vytvytskyi, S. (1995). Halychyna v mizhnarodnii politytsi v 1914–1923 rokakh. *Ukrainskyi istoryk*, 1–4 [in Ukrainian].
22. Yaroslavyn, S. (1956). *Vyzvolna borotba na zakhidno-ukraïnskykh zemliakh u 1918–1923 r.r.* Philadelphia [in Ukrainian].

Ihor DATSKIV

ACTIVITY OF FOREIGN POLITICAL SERVICE OF THE WEST UKRAINIAN PEOPLE'S REPUBLIC IN 1918–1923

The article deals with the activity of the foreign policy service of the West Ukrainian People's Republic in 1918–1923. This study also highlights diplomatic relations with the countries of Europe and North America.

The purpose of this work is to study the specific historical conditions for the deployment of the diplomatic activity of the West Ukrainian People's Republic in 1918–1923, to clarify features of relations with the Ukrainian People's Republic, the Denikinites, the Bolsheviks and the Entente states; determination of the place and role of foreign policy in solving the issue of ZUNR international recognition.

It is noted that the diplomatic activity of the ZUNR's Government and foreign policy department in the emigration were active and wide-ranging, had clear benchmarks and consistently pursued the only task – the restoration of Ukrainian statehood. Her performers from President E. Petrushevych to members of foreign missions and missions found themselves patriots of the homeland and made every effort to fight for her interests at international conferences and other forums. Their failure was the result of objective factors created in the geopolitical space under the influence of powerful countries, especially the Entente, which were not interested in the existence of an independent West Ukrainian People's Republic.

It was clarified that the internal weakness and non-viability of the ZUNR did not give the West the right time to realize the possible role and place of Ukraine in Europe. Mistakes were made by the ZUNR government. Under the conditions of the internal weakness of the Ukrainian national liberation movement, many depended on the external recognition and support of Ukraine. On the other hand, the international recognition of the independence of the ZUNR was conditioned by the internal strengthening and assertion of Ukrainian statehood.

Keywords: ZUNR, Eastern Galicia, Supreme Council, conference, negotiations.

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ СТУДІЇ

Актуальні питання української історії	3
Мисак Наталія. Ідеї соборності та самостійності в українському молодіжному середовищі Галичини наприкінці XIX – початку XX століття.	3
Фіногенов Олег. «Ліонський сюжет» (1924) у діяльності Західноукраїнського товариства Ліги Націй.	16
Стасюк Олександра. Роль рад депутатів трудящих у процесі радянізації Західних областей УРСР (1939–1941)	26
Лук'янченко Світлана. Агропромисловий комплекс Рівненської області в першій половині 1960-х років	38
До 100-річчя ЗУНР.	46
Дацків Ігор. Діяльність зовнішньополітичної служби Західноукраїнської Народної Республіки в 1918–1923 роках	46
Королько Андрій. Становлення і функціонування органів української влади на Снятинщині періоду ЗУНР (1918–1919)	54
Пірко Марія. Видавничі проекти державного секретаріату ЗУНР	79
Ткачук Павло, Кривизюк Леонід. Участь польових духівників у життєдіяльності збройних сил ЗУНР.	88
Пагіря Олександр. ЗУНР і національно-визвольний рух на Закарпатті в 1918–1919 роках.	100
Воєнна історія	127
Ткачук Андрій. Політика безпеки в коаліційній угоді депутатських фракцій у Верховній раді України V скликання	127
Попко Сергій. Державна програма співробітництва України з НАТО на 2001–2004 роки: пріоритети та завдання у контексті євроатлантичної інтеграції.	137
Постаті	145
Сова Андрій. Внесок Івана Боберського в підготовку та проведення Шевченківського здвигу 1914 року у Львові	145
Патер Іван. Суспільно-політичні процеси в Галичині 1919–1920 року в оцінці Євгена Чикаленка (за матеріалами «Щоденника»)	156
Соляр Ігор. Дмитро Левицький у визвольних змаганнях українців у 1914–1923 роках.	170

Середюк Марія. Громадсько-політична діяльність Володимира Целевича в роки національно-визвольних змагань (1918–1923)	181
Каменцев Денис. «Мене завжди тішило й почасти дивувала та велика напружена праця, яку переводять наші вояки...»: роль Володимира Сальського в організації української військової еміграції (1921–1940)	190
Кравець Наталія. Національно-культурна діяльність Василя Проходи в таборах військовополонених у роки Першої світової війни	203

МОВОЗНАВСТВО

Осінчук Юрій. Лексика на позначення Божих Осіб, святих і ангелів в українському історичному словнику за редакцією Євгена Тимченка.	213
Bahniuk Nataliya. Researching written monuments in the context of changing scientific paradigms	233
Черевко Ірина. Здобутки української діалектної фразеології ХХІ століття	240

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Гаврилів Тимофій. Ідентичнісні імплікації: «З країни рижу та опію» Софії Яблонської-Уден	251
Когут Софія. Видавничі стратегії Михайла Рудницького міжвоєнного періоду: ідеї, проекти, перспективи	267
Ругар Христина. Мандрівка до (своєї) пам'яті: міжвоєнний Львів і Львів у часі Другої світової війни в сучасному українському тексті (на матеріалі романів «Музей покинутих секретів» Оксани Забужко й «Танго смерті» Юрія Винничука)	278

ОГЛЯДИ ТА РЕЦЕНЗІЇ

Лановик Мар'яна. [Рец.]: «Пов'язати розгублені кінці життя і мистецтва» [на]: Мочернюк Н. Поза контекстом: Інтермедіальні стратегії літературної творчості українських письменників-художників міжвоєнної: монографія. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2018. 392 с. + 16 кольор. вкл.	286
Романюк Михайло. [Рец. на]: Сова А., Тимчак Я. Іван Боберський – основоположник української тіловиховної і спортової традиції / за наук. ред. Євгена Приступи. Львів: ЛДУФК, Априорі, 2017. 232 с.	295
Yastremska Tetiana. Dialectological studies: history, topics, structure.	300